

Hääletades sa otsustad

Arne Koitmäe

Riigi valimisteenistuse juht

9. juunil 2024 toimuvad Euroopa Parlamendi valimised. 27 liikmesriigi kodanike valik paneb järgmiseks viieks aastaks paika 720 parlamendiliiget, kes hakkavad tegema otsuseid, mis mõjutavad meie kõigi igapäevaelu. Eestist valitakse Euroopa Liidu esinduskokku seitse liiget.

Suuri muudatusi valija jaoks valimiste korralduses seekord ei ole – valimisperiood on ikka seitse päeva, kestes 3.–9. juunini, hääletada saab nii jaoskonnas kui ka elektrooniliselt. Kuid mõnele punktile tahan siiski tähelepanu juhtida.

Euroopa Parlamendi valimised erinevad teistest Eestis toimuvates valimistel selle poolest, et osaleda saavad nii Eesti kui ka teiste Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikud. Hääletada ja kandideerida saab seejuures ainult ühes liikmesriigis.

Hääletada saab üle Eesti

Nii nagu enamikus liikmesriikides on ka Eestis neil valimistel üksainus valimisringkond, mis hõlmab kogu Eestit. See tähendab, et kõik valijad saavad üle Eesti valida kõigi üles seatud 71 kandidaadi vahel.

Valimisjaoskondi on tänavu 378. Tänu 2021. aastast kasutusel olevale elektroonilisele valijate nimekirjale ja ühele valimisringkonnale saab anda oma hääle ükskõik millises hääletamisruumis üle Eesti. Seega juba juuni alguses suvelainel olles saab näiteks tallinlane hääleta Ruhnu saarel ja Ruhnu saare elanik Tallinnas. Eelnevalt tasub siiski üle kontrollida, kas kehtiv isikut tõendav dokument on kaasas. Hiljemalt 30. mail saab iga valija kas e-posti või posti teel teabelehe hääletamisruumide ja hääletamisaja teabega.

Kel on aga näiteks haiguse tõttu keeruline valimisjaoskonda kohale minna ja e-hääletada kas ei taha või ei oska, saab endale valimiskasti koju tellida. Taotlus selleks tuleb esitada telefoni teel kohalikule omavalitsusele reedel, 7. juunil või laupäeval, 8. juunil vahemikus kella 12–20 või valimispäeval, 9. juunil kell 9–14. Täpsema info leiab samuti valimiste teabelehel.

E-hääle kohalejõudmist saab kontrollida

Eelhääletamine ja elektrooniline hääletamine kestab 3.–8. juunini. Eelhääletada saab kuue päeva jooksul igas vallas ja linnas vähemalt ühes valimisjaoskonnas kella 12–20. E-hääletamine kestab esmaspäevast kuni laupäeva õhtu kella 20 välja. E-hääle andmiseks on vaja arvutit, nutiseadmega e-häält anda ei saa. Arvutis omakorda peaks olema kõige uuem ID-kaardi tarkvara, operatsioonisüsteem ja viirusetõrje. Enda tuvastamiseks ja hääle kinnitamiseks on vaja kas ID-kaarti koos lugejaga või mobiil-ID-d. Ka nende kehtivus tasuks varakult üle kontrollida. Smart-ID neil valimistel veel enda tuvastamiseks kasutada ei saa, see võimalus lisandub järgmisteks, 2025. aasta kohalikeks valimisteks. Valijarakendus, millega e-hääletada, on kättesaadav veebilehelt valimised.ee, kust see tuleb oma arvutisse laadida. Rakendus on kättesaadav ainult valimised.ee lehelt, kuskilt mujalt seda kindlasti alla laadida ei tohiks.

Pärast e-hääle andmist on võimalik 15 minuti jooksul nutiseadme abil ka kontrollida, kas hääle jõudis turvaliselt kohale. Selleks tuleb kas Google Play või App Store'i rakenduste poest alla laadida või siis uuendada EH kontrollrakendus. Rakendusega tuleb skaneerida QR-kood, mis

e-hääletamise järel arvuti ekraanile kuvati. Hääle kontrollimine aitab kindlaks teha, et valija arvuti käitub õigesti ja sinna ei ole paigaldatud e-hääletamist häirivat pahavara. Valija, kes leiab, et ta ei saanud vabalt või salaja hääletada, võib uuesti hääletada. Hääletades elektrooniliselt, eelmine e-hääle tühistatakse ja kehtima jääb viimasena antud e-hääle. Valimisnädalal, sh valimispäeval, on võimalik oma e-hääle tühistada ka jaoskonnas hääletades.

Valimiste korraldajatena soovime ennetada ja varakult märgata, kui levib valeinfo või muu valimiste läbiviimist takistav teave. Selleks oleme muuhulgas kohtunud erinevate sotsiaalmeediaplattformide esindajatega, kes on varustanud oma keskkonnad tõese valimisinfo ja kutsume siinkohal ka kõiki inimesi silmatud valeinfost sotsiaalmeediakeskkondadele teada andma või murettekitavatest kuulujuttudest politseile teada andma. Ühtlasi teeme koostööd erakondade ja kandidaatidega, et ka nemad suhtuksid tõsiselt oma seadmete, veebilehtede ja meiliaadresside turvalisse käsitlemisega. Panen siinkohal ka kõigile valijatele südamele, et oma ID-kaardi ja PIN-koodide andmine teiste inimeste kätte ei ole lubatud ja kõik telefonikõned, milles teilt isikuandmeid ja PIN-kode küsitakse, tuleks koheselt katkestada ja neist politseile teada anda.

Tulemused südaööks

Valimispäeval, 9. juunil toimub hääletamine kella 9-20. Nii paber- kui ka e-hääle lugemine algab pärast hääletamise lõppemist Eestis. Euroopa Parlamendi valimistel ei tohi hääletamistulemusi avaldada enne hääletamise lõppu kõigis Euroopa Liidu liikmesriikides. Viimasena sulgeb oma jaoskondade uksed kohaliku aja järgi kell 23 Itaalia. Meie jaoks tähendab see seda, et esialgsed valimistulemused saab avalikustada alates südaööst vastu 10. juunit.

Valimised on aeg, millal saab oma hääle kuuldavaks teha. Sinu hääle loeb. Kui sa hääletad, siis sa otsustad.